

A Magyar Daseinanalitikai Egyesület története napjainkig

Table of Contents

1. Kezdetek és történeti háttér	2
2. A találkozás és az egyesület megalakulása	4
3. Az első nyolc év	5
4. Képzés, akkreditáció és módszertani munka	7
5. Konferenciák és kiadványok	8
6. Egyetemi oktatás és jelenlegi gyakorlat	10
7. Irodalom	11

1. Kezdetek és történeti háttér

A magyarországi pszichoanalitikus mozgalom emblematikus alakjának, Ferenczi Sándornak lett volna alkalma találkozni Ludwig Binswangerrel, a daseinanalízis megalapítójával, mivel mindketten baráti viszonyban voltak Sigmund Freuddal, a pszichoanalízis atyjával, és leveleztek is vele. Két alkalommal is meg voltak hívva egyidőben Freud bécsi lakásába, de Ferenczi mindkét alkalmat lemondta, nem akart osztozkodni mással a Mester figyelmében (Lubinszki 2019). Így valószínűleg sosem találkoztak, miközben tudtak egymásról. Egy magyar származású filozófussal viszont volt kapcsolata Binswangernek, mégpedig Wilhelm Szilasival, aki Heidegger tanítványa és Husserl munkatársa volt, és 1947-től Freiburgban volt filozófus professzor.

A második világháborút követően a magyarországi kommunista jellegű politikai berendezkedés nagyon nem kedvezett Martin Heidegger filozófiája befogadásának, ennek tudható be, hogy a filozófus főműve, a *Lét és idő* csak 1989-ben, pont a rendszerváltás évében jelenhetett meg magyar nyelven. Ennek megjelentetésében oroszán szerepe volt Vajda Mihálynak, akinek vezetésével történt a fordítás. Addig csak szekunder irodalomból értesülhetett a szélesebb közönség Heidegger filozófiájáról.

Meg kell említenünk itt Fehér M. István magyar filozófust, aki monográfiát írt Heidegger filozófiájáról 1984-ben Martin Heidegger címmel, Vajda Mihály pedig a rendszerváltás után 1993-ban *A posztmodern Heidegger* címmel jelentetett meg könyvet a filozófusról. Mindketten kezdettől fogva tagjai voltak a Magyar Daseinanalitikai Egyesületnek (MDE) egészen halálukig. (Fehér M. István 2021 Június 17-én, Vajda Mihály 2023 november 26-án hunyt el. Fehér M. István 2013-tól, Vajda Mihály 2007-től lett a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja.)

A pszichológusok, pszichiáterek részéről az első reflexió Heidegger és a pszichiátria lehetséges kapcsolatára vonatkozóan az 1983-ban megjelent Juhász Pál és Pethő Bertalan által jegyzett *Általános pszichiátria* című tankönyv volt, melyet valójában Pethő Bertalan filozófus és pszichiáter írt, és amelyben már fenomenológiai és hermeneutikai megközelítéssel ír a pszichiátriáról. Ebben már hivatkozik más filozófusok mellett Heidegger és Jaspers filozófiájára, és több alkalommal idézi Binswangert is. Sajnos a pszichiátriai, pszichológiai szakma erre akkor még nem volt igazán vevő, mivel hiányoztak hozzá a filozófiai alapok. (Ennek lett a következménye, hogy a pszichiátriai szakvizsgákon nem ezt az anyagot kérdezték, hanem korábbi jegyzetek és tankönyvek anyagát.)

Ezt pótlandó jelent meg 1986-ban a *Pszichiátria és emberkép* című, Pethő Bertalan által válogatott és szerkesztett szöveggyűjtemény. Ebben található az első Binswanger fordítás magyar nyelvű szövege *Az ember helye a pszichiátriában* címmel, melyet a Freiburgi Egyetem Szilasi professzor által vezetett Filozófiai Fakultásán adott elő 1955-ben. A válogatásban ezen kívül Karl Jaspers *Általános pszichopatológiájából* is jelentek meg részletek magyarul, valamint fenomenológiai és filozófiai-antropológiai megközelítésű más tanulmányok fordításai.

Itt kell megemlítenünk a fiatalon meghalt Kovács Sándor pszichiáter főorvos *TÉVELYgések (A humán betegségekről a mindennapi gyakorlat alapján)* címmel 1989-ben megjelent tanulmánykötetét. Ebben létezésanalízisként említette a daseinanalízist, többször idézve a fent említett könyveket, tanulmányokat. Mivel a *Lét és idő* magyar nyelvű megjelenése ugyanebben az évben történt meg először, ő csak Fehér M. István már említett monográfiájából tudott idézni Heideggertől.

Ezekben az idézetekben azonban a daseinanalízis, mint pszichoterápiás irányzat még nem jelent meg, mivel ilyen irányú tanulmányok még nem kerültek lefordításra, ezáltal nem kerültek a pszicho szakmában dolgozók látóterébe. Binswanger inkább a mentális betegségek empirikus-fenomenológiai megközelítését írta le elméletben, amit inkább filozófiai antropológiaként kell értenünk. Mivel ő is pszichiáter volt, az általa vezetett kreuzlingeni Bellevue szanatóriumban inkább súlyosabb pszichotikus és borderline páciensek feküdtek, akik esetében az általa kidolgozott antropológia nagyon fontos előrelépés volt a humán betegségek megközelítésében, amelyben a megértés, a beleérzés és az interpretáció módszerét használta.

Ugyanakkor az 1950-60-as években kialakult daseinanalitikus pszichoterápia ezeknek a súlyosabb kórképeknek a gyógyításában nem tudott érdemi szerepet játszani, inkább a hagyományosan neurotikus megbetegedések terápiájában volt eredményes. Ugyanezért nem tudott gyökeret verni a pszichoanalízis sem - ami pedig Sigmund Freud álma is volt - a szanatóriumi, kórházi ellátásban.

2. A találkozás és az egyesület megalakulása

Mely találkozás korábban Ferenczi Sándornak és Ludwig Binswangernek nem jött össze, sikerült viszont 2003 októberében Bécsben Lubinszki Máriának és Fazekas Tamásnak az IFDA (International Federation for Daseinsanalysis) V. Fórumán. Lubinszki Mária pszichológus, magyar Phd ösztöndíjasként vett részt a Fórumon, mivel dolgozatát a daseinanalitikai pszichoterápia elméletéről kívánta megírni; Fazekas Tamás magyar anyanyelvű bécsi gyermekorvos és filozófus pedig az Osztrák Daseinanalitikai Egyesület (Österreichisches Daseinsanalytisches Institut für Psychotherapie, Psychosomatik und Grundlagenforschung - ÖDAI) daseinanalitikus pszichoterapeutájaként, és a Daseinsanalyse évkönyv szerkesztőjeként volt jelen a fórumon.

A találkozásuknak és erőfeszítéseiknek lett a következménye, hogy 2004 július 7-én a Magyar Tudományos Akadémia Pszichológiai Kutatóintézetében megalakult a Magyar Daseinanalitikai Egyesület. Ebben fontos szerepet játszott még Erős Ferenc pszichológus professzor, Lubinszki Mária doktori témavezetője, valamint a már említett Fehér M. István filozófus.

Az MDE első vezetősége a következőképpen állt fel:

- Tiszteletbeli Elnök: Prof. Dr. Fehér M. István
- Elnök: Mag. Phil. Dr. med. Fazekas Tamás
- Elnökségi Tag: Prof. Dr. Erős Ferenc
- Főtitkár: Lubinszki Mária

Egyesületünk kezdettől fogva tagja az IFDA-nak.

3. Az első nyolc év

Az egyesület első 8 évében főként a daseinanalízis megismertetése volt a cél, ezért általában évi 4 alkalommal tartottunk szemináriumokat Budapesten, valamint az egyesület tagjai ismételt előadtak a Magyar Pszichiátriai Társaság, a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület konferenciáin. Többször csatlakozott a szemináriumokhoz az ÖDAI elnöke Hans-Dieter Foerster, és oszlopos tagja Johann Georg Reck, emelve a szemináriumok színvonalát.

Több ismert magyar tudós csatlakozott egyesületünkhöz, mint a már említett Vajda Mihály filozófus professzor, a korábbi Budapesti Iskola tagja, Schwendtner Tibor, aki több tanulmánykötetet írt Heideggerről és Husserlről, Szummer Csaba pszichológus, aki fenomenológiai és hermeneutikai szempontból bírálta a pszichoanalízist tanulmányaiban.

Kiemelendő még egy válogatás 1993-ból, melyet Szummer Csaba és Erős Ferenc szerkesztett: Filozófusok Freudról és a pszichoanalízisről, melyben neves filozófusok (Heidegger, Wittgenstein, Popper, Habermas, Ricoeur, Grünbaum, Davidson, Rorty) írásai jelentek meg a pszichoanalízisről, tovább gondolva Freud gondolatait és hidat verve a pszichoanalízis és a filozófia közt.

2004-től a Daseinsanalyse évkönyvben rendszeresen publikáltak tanulmányokat az egyesület tagjai (a megjelenések sorrendjében): Fazekas Tamás (2004, 2009, 2010, 2023), Fehér M. István (2005, 2006, 2008, 2012, 2013), Schwendtner Tibor (2005, 2009, 2023), Lubinszki Mária (2007, 2009), Vajda Mihály (2009), Erős Ferenc (2009), Gedő Éva (2009), Sárkány Péter (2009), Hárs György Péter (2009), Krékits József (2012, 2013, 2021), Szummer Csaba (2013, 2019, 2020, 2022), összesen 26 tanulmány.

Fontos lépés volt az elméleti és a gyakorlati daseinanalízis terjesztése szempontjából két könyv megjelentetése magyar nyelven: Holger Helting: Bevezetés a pszichoterápiás daseinanalízis filozófiai dimenzióiba (2007) és Gion Condrau: Freud és Heidegger (Daseinanalitikai neurózistan és pszichoterápia) (2013) a Dasein könyvek sorozatban (sorozatszerkesztők: Lubinszki Mária és Schwendtner Tibor).

A fentiekén kívül még 20 kötet jelent meg a sorozatban a L'Harmattan Kiadó és a Magyar Daseinanalitikai Egyesület közös kiadásában fenomenológiai és hermeneutikai tárgykörben a mai napig. Ezek közül kiemelném Schwendtner Tibor két művét, a 2008-ban megjelent Husserl és Heidegger - Egy filozófiai összecsapás analízise, a 2011-es kiadású Eljövendő múlt - Genealógia Nietzschénél, Husserlnél és Heideggernél, valamint a 2016-os Heidegger és a nemzetiszocializmus címűeket.

2007 szeptemberében az MDE szervezett egy nemzetközi konferenciát: Mi van a kultúrák között? Pszichoterápia interkulturális szempontból címmel. Egy évre rá, 2008-ban jelent meg Fazekas Tamás: Fundamentale Psychotherapie - Grundlegung einer interkulturellen Psychotherapie (Alapszichoterápia - Egy interkulturális pszichoterápia alapvetése) című könyve német nyelven a Peter Lang Kiadónál.

2012 szeptember 28-29-én Budapesten került megrendezésre az IFDA 8. Fóruma (8-th Conference of the International Federation of Daseinsanalysis), melyen az egyesületből is többen előadást tartottak. Krékits József pszichiáter és pszichoterapeuta 2011-től elkezdte daseinanalitikusi kiképzését az Osztrák Daseinanalitikai Egyesületben (ÖDAI) Bécsben Fazekas Tamás szupervíziója és mentorálása mellett. 2012 novemberétől Krékits József pszichiáter-pszichoterapeutát választotta

meg az egyesület új elnökének, aki 2014-ben osztrák diplomát szerzett daseinanalitikus pszichoterápiából. Ekkor az Egyesület főtitkára Szummer Csaba lett, elnökségi tagja Sárkány Péter.

4. Képzés, akkreditáció és módszertani munka

Ettől kezdve elindult a daseinanalitikus jelöltek kiképzése sajátélményű önismereti terápiában és az elméleti szemináriumok is folytatódtak. Eközben nem állt le a daseinanalízis további népszerűsítése sem, de főként az álomelemző demonstrációs kiscsoportok segítségével igyekeztünk bemutatni a módszert, egyrészt az évenként megrendezett Siófoki PSZIHÉ (Pszichoterápiás Hétvég) csoportterápiás rendezvényein, másrészt egyetemi városokban, mint Szegeden, Pécsen és Budapesten. Ezeknek köszönhetően egyre több érdeklődőt fogadunk szemináriumainkon, és az egyesület létszáma is nő. Jelenleg 33 aktív tagunk van.

Magyarországon a jelenlegi szabályozásoknak megfelelően csak orvosok vagy pszichológusok lehetnek pszichoterapeuták, orvosok második szakvizsgaként, pszichológusok klinikai szakpszichológusi, egészségpszichológusi vagy neuropszichológusi szakvizsgát követően szerezhetik meg ezt a képzettséget.

Öt daseinanalitikus kiképző terapeuta kiképzése után folyamodhatunk akkreditációért az engedélyező szervekhez, most ezen dolgozunk, jelenleg 3 várományos kandidátusunk van:

- Borsányi Árpád klinikai szakpszichológus
- Pócza-Véger Petra pszichoterapeuta és neuropszichológus
- Sarungi Emőke felnőtt- és gyermek-pszichiáter és pszichoterapeuta szakorvos

5. Konferenciák és kiadványok

Eddig hat saját konferenciát szerveztünk, 2016 november 22-én - Szorongások és szabadságpatólógiák (Fenomenológiai és daseinanalitikai megközelítésben) címmel Szegeden, mely konferenciánk anyagából kiadvány született: az Imágó Budapest folyóirat 2017/2-es tematikus száma Fenomenológia és daseinanalízis címmel jelent meg Kőváry Zoltán és Krékits József szerkesztésében.

Ezt követően 2019. szeptember 27-én Budapesten a Károli Gáspár Református Egyetemen Álom és szabadság címmel tartottuk meg következő konferenciánkat, melynek írott formája a Psychologia Hungarica Caroliensis folyóirat 2020/1-es tematikus számában Daseinanalízis címmel jelent meg Szummer Csaba szerkesztésében.

2022 október 8-án ismét Szegeden tartottunk konferenciát Álom és egzisztencia címmel, melynek anyaga felkerült a Szegedi Akadémiai Bizottság YouTube csatornájára.

2023 október 28-án az Eötvös Loránd Tudományegyetemen tartottuk 4. konferenciánkat Lét és értelem címmel. Ennek anyaga megjelent a Psychologia Hungarica Caroliensis 2022/4 számában.

Azóta még két konferenciát szerveztünk szintén az ELTE berkeiben 2024, október 12-én Együtt-lét és közös idő címmel, Mely az ELTE YouTube csatornáján tekinthető meg. Majd 2025 október 11-én Szeretet és gond címmel tartottuk konferenciánkat, már nemzetközi részvétellel.

Kiadványaink közt meg kell említenünk az egyesületünk tagja, Kőváry Zoltán által szerkesztett, 2019-ben megjelent Egzisztenciális pszichológia egykor és ma című gyűjteményes kötetet, melyben fordítások szerepelnek Ludwig Binswanger, Martin Heidegger, Karl Jaspers, Jean-Paul Sartre, Eugene Minkowski, Alfred Storch, Abraham Maslow, Desmond Cartwright és Rollo May írásaiból, valamint magyar szerzők ilyen témájú tanulmányai is szerepelnek benne (egyesületünk tagjai közül Kőváry Zoltán, Lubinszki Mária és Sárkány Péter tanulmányai).

Itt kell megemlíteni Krékits József Határhelyzetek és határterületek (Utam a daseinanalízishez) című tanulmánykötetét, melynek több mint felét teszik ki a daseinanalitikus pszichoterápiával foglalkozó, korábban folyóiratokban megjelent írásai.

Krékits József és Kőváry Zoltán egy könyvfejezetet írtak közösen Back to the Dreams; The Phenomenological-Daseinsanalytical Interpretation of Dreams címmel jelent meg a Dreams and Dreaming: Analysis, Interpretation and Meaning című kötetben New York-ban (Nova Science Publishers, 2017, 1-26.).

2021-ben jelent meg Fazekas Tamás és amerikai kollégája Miles Groth közösen írt párbeszéd könyve angol nyelven: Dialogues on the Renaissance of Daseinsanalysis: What Does 'Existential' Really Mean? (Párbeszéd a daseinanalízis reneszánszáról: Mi az 'egzisztenciális' valódi jelentése?) címmel Kyle Glover szerkesztésében, a londoni Society for Existential Analysis kiadónál.

Fontos állomás az egyesületünk életében Kőváry Zoltán: Bevezetés az egzisztenciális pszichológiába című 2022-ben megjelent műve az ELTE-Eötvös Kiadó gondozásában, melyben hosszú fejezet szentel a daseinanalízisnek, kifejtve annak viszonyát más egzisztenciális szemléletű terápiákhoz. Fontos állomás az egyesületünk életében Kőváry Zoltán: Bevezetés az egzisztenciális pszichológiába című 2022-ben megjelent műve az ELTE-Eötvös Kiadó gondozásában, melyben hosszú fejezetet

szenel a daseinanalízisnek, kifejtve annak viszonyát más egzisztenciális szemléletű terápiaíához. A kötet hamarosan angolul is megjelenik a Routledge Publishingnél.

6. Egyetemi oktatás és jelenlegi gyakorlat

Mivel az egyesületünk tagjai Magyarország több egyetemén is tanítanak, a daseinanalízis bekerült a pszichológusok oktatási anyagába két budapesti egyetemen Kőváry Zoltán (Eötvös Lóránd Tudományegyetem) és Szummer Csaba (Károli Gáspár Református Egyetem), valamint a Szegedi Tudományegyetemen Krékits József jóvoltából.

A 2020-ban indult posztgraduális Szegedi Pszichoterapeuta Képzés (FÉSZEK) részeként a daseinanalitikus pszichoterápia és álomelemzés alapvető részét képezi az oktatási anyagnak, de Pécsen is része a pszichoterapeuta képzésnek a daseinanalitikus álomelemzés, mindkét helyen Krékits József ad elő.

Mivel a kiképzésben résztvevők nagyobb része nem budapesti, ezért úgynevezett vándorszemináriumokat is tartunk különböző vidéki városokban, meghívva az ott élő érdeklődő kollégákat is.

Az egyéni sajátélményű kiképzésen kívül kiscsoportos sajátélményt is bevezettünk, melynek metodikája a demonstrációs jellegű kiscsoportokból fejlődött ki, melyet kezdetben Fazekas Tamás és Krékits József tartottak segítő szakmájú kollégáknak és pszichológus hallgatóknak. Ezekben közös álomelemzés folyik daseinanalitikus módszerrel. Az eddigi tapasztalatok alapján hamar ráéreznek a csoporttagok a módszer ízére, elsajátítják álmaik daseinanalitikai megértését, így a képzés sajátélményű részeként vezettük ezt be 2022-től.

Az elért eredmények ellenére még sok munka vár az egyesület tagjaira, hogy elérjük a daseinanalízis módszerspecifikus pszichoterápiaként való akkreditálását. Ezúton mondunk köszönetet Fazekas Tamásnak, akinek folyamatos kiképzői munkája, támogatása, szupervíziója és biztatása nélkül nem tartanánk itt.

7. Irodalom

- Condrau, G. (2013). Freud és Heidegger (Daseinanalitikai neurózistan és pszichoterápia). Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Fazekas T. (2008). Fundamentale Psychotherapie - Grundlegung einer interkulturellen Psychotherapie. Frankfurt am Main, Peter Lang GmbH.
- Fehér M. I. (1984). Martin Heidegger. Budapest, Kossuth Kiadó.
- Groth, M., Fazekas T. (Glover, K. ed.) (2021). Dialogues on the Renaissance of Daseinsanalysis: What Does 'Existential' Really Mean? London, The Society for Existential Analysis.
- Heidegger, M. (1989). Lét és idő. (ford.: Vajda M., Angyalosi G., Bacsó B., Kardos A., Orosz I., előszó: Fehér M. I.: Heidegger útja a Lét és időig.) Budapest, Gondolat Kiadó.
- Helting, H. (2007). Bevezetés a pszichoterápiás daseinanalízis filozófiai dimenzióiba. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Juhász P., Pethő B. (1983). Általános pszichiátria. (I. kötet: Pszichopatológia, II. kötet: Betegségtan és terápia.) Budapest, Medicina Könyvkiadó.
- Kovács S. (1989). TÉVELYgések (A humán betegségekről a mindennapi gyakorlat alapján). Budapest, Magvető Kiadó.
- Kőváry Z. (szerk.) (2019). Egzisztenciális pszichológia egykor és ma. Budapest, Oriold és Társai Kiadó.
- Kőváry Z. (2022). Bevezetés az egzisztenciális pszichológiába. (Történet, elmélet és alkalmazás). Budapest, ELTE-Eötvös Kiadó.
- Krékits J. (2017). Határhelyzetek és határterületek (Utam a daseinanalízishez). Budapest, Oriold és Társai Kiadó.
- Krékits J., Kőváry Z. (2017). Back to the Dreams; The Phenomenological-Daseinsanalytical Interpretation of Dreams. In: Nebeolisa, O. (ed.) Dreams and Dreaming: Analysis, Interpretation and Meaning. New York, Nova Science Publishers, 1-26.
- Lubinszki M. (2019). A daseinanalitikai pszichoterápia elméletben és a gyakorlatban. (A heideggeri filozófia a gyógyításban). In: Kőváry Z. szerk. Egzisztenciális pszichológia egykor és ma. Budapest, Oriold és Társai Kiadó.
- Pethő B. (szerk.) (1986). Pszichiátria és emberkép. Budapest, Gondolat Kiadó.
- Schwendtner T. (2008). Husserl és Heidegger - Egy filozófiai összecsapás analízise. Budapest, L'Harmattan.
- Schwendtner T. (2011). Eljövendő múlt - Genealógia Nietzschénél, Husserlnél és Heideggernél. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Schwendtner T. (2016). Heidegger és a nemzetiszocializmus. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- Szummer Cs., Erős Ferenc (szerk.) (1993). Filozófusok Freudról és a pszichoanalízisről. Budapest, Cserépfalvi Kiadó.
- Vajda M. (1993). A posztmodern Heidegger. Budapest, T-Twins és Századvég Kiadó.

Szeged, 2026 január 15.